

Хто адгадае

Беларускія народныя загадкі

Хто адгадае?

Беларускія народныя загадкі

Укладальнік
Зьміцер Санько

Мінск
«Тэхналогія»
2017

Выдадзена коштам
Наталі, Яніны і Кастуся Санько

Хто адгадае? Беларускае народнае загадкі / уклад. і прадм. Зьмітра
Х97 Санько. – Мінск : Тэхналогія, 2017. – 32 с.

ISBN 978-985-458-280-1.

У кніжку ўвайшлі традыцыйныя беларускае загадкі, якія здаўна бы-
туюць у нашым народзе. Каб лягчэй было карыстацца матэрыялам, ён
спарадкаваны ў чатырнаццаць раздзелаў.

Для шырокага кола чытачоў.

УДК 398.6(=161.3)
ББК 82.3(4Бел)

ISBN 978-985-458-280-1

© Санько З., укладанне, прадмова, 2017
© Афармленне. НВК «Тэхналогія», 2017

АД УКЛАДАЛЬНІКА

У пару майго маленства, калі яшчэ не было тэлевізіі, доўгія зі-
мовыя вечары запаўняліся сямейным чытаннем, аповедамі бацькоў
пра даўнейшыя падзеі, рознымі цікавымі і страшнымі гісторыямі
і, вядома ж, загадкамі. Прычым загадкі жылі тады яшчэ сваім
натуральным жыццём, іх бралі не з кніжак, а з памяці. «Поўна
бочачка віна, нідзе дзірачкі няма – што гэта?», «Вакол вада, а з
піццём бяда – хто адгадае, дзе так бывае?», «За сцяною касцяною
талалайчык брэша» – усё гэта засталася ў памяці з дзяцінства.
Памятаю і матэматычныя загадкі: «Ляцелі дзве чарады гусей.
Першая чарада кажа: дайце нам адну гусь, тады ў нас з вамі будзе
пароўну; а другая кажа: дайце вы нам адну, тады ў нас будзе
ўдвая болей. Колькі гусей у кожнай чарадзе?». Загадкі вучылі
кемлівасці, развівалі вобразнае мысленне і проста забаўлялі.

Сённяшні свет кардынальна змяніўся. Імклівая ўрбанізацыя,
якая ішла ў Беларусі ў пары з татальнай русіфікацыяй, адлучыла
масы нашых суайчыннікаў не толькі ад традыцыйнага ладу жыц-
ця, але і ад спрадвечнай культуры. Цяпер шмат хто з дзяцей і ўну-
каў былых вясцоўцаў востра адчувае гэтую страту. Прыходзіць
усведамленне, што і ў сучасным мітуслівым свеце павінна заста-
цца месца для тых духоўных набыткаў, з якімі продкі жылі тыся-
чы гадоў. Бо яны складаюць нашу адметнасць, даюць права назы-
вацца народам, ды, урэшце, гэтым мы цікавыя свету.

Жаданне даць шырэйшаму колу чытачоў менавіта *народнае*
загадкі з'явілася пад час маіх заняткаў з унучкай, значная частка
якіх была прысвечаная фальклору. У зборнік увайшлі загадкі,
выбраныя з вялікага мноства, запісанага некалькімі пакаленнямі
фалькларыстаў. Некаторыя з іх («Ішоў тота каля плота...», «На
гары Зажыты ляжаць людзі пабіты...») вельмі старажытныя і таму
надта цяжкія для разгадкавання. Іншыя («Імчыць конь, вочы –
агонь...», «Пасярод хаты вісіць чорт лупаты») паходзяць з новага
часу, і з імі разабрацца лягчэй. Спадзяюся, што ўсе яны будуць
даступныя для разумення маім маладым сучаснікам.

Дзеля зручнасці карыстання ўвесь матэрыял размеркаваны па
тэматычных раздзелах, а ў межах кожнага з іх – у алфавітным па-
радку. Адгадкі «зашыфраваныя» беларускай лацінкай, у дадатак
перакуленыя. Калі хто чаго не адгадае і палянуецца «расшыфроў-
ваць», можа знайсці адгадку пры канцы зборніка.

Зычу ўсім прыемнай і карыснай бавы з гэтай кніжкай!

ПРА НЕБА

1. А што чорна не чарнёна,
а што сіне не сінёна?
(*uəizpɪ i kʲɪvɪŋ vɔəiN*)
2. Глянь праз акно: відаць сіняе палатно.
(*vɔəiN*)
3. З высокай дарогі глядзіць бычок крутарогі.
(*ɔvɪsɪaŋ*)
4. Каціліся каточкі па чорненькім масточку;
як убачылі зару – шмык у нару.
(*iʒloz*)
5. Круглёнька, залаценька, усяму свету міленька.
(*vɪoŋ*)
6. На паляне сіняй пасецца конь сівы.
(*ɛidɪŋ vɪ ɔvɪsɪaŋ*)
7. Пакаціўся клубок, рассыпаўся гарох,
пачало світаць – не было чаго збіраць.
(*Mɪsɪaŋ, ɔvɪkʲi*)
8. Поле не мерана, авечкі не лічаны,
пастух рагаты.
(*ɔvɪsɪaŋ iʒloz vɔəiN*)
9. Расхінула птушка крылы, ажно сонца закрыла.
(*vɪvɪʃu*)
10. Свеціць і грэе, весяліць і ззяе –
ую зямлю ажыўляе.
(*vɪoŋ*)
11. Тое без агню гарыць,
а тое без крылаў ляціць.
(*vɪvɪʃu, ɔvɪsɪaŋ*)

12. Усе яго любяць, чакаюць,
а глянуць-убачаць – адразу заплачуць.
(*vɪoŋ*)
13. Што гэта за вочы: адно свеціць удзень,
а другое – уночы?
(*ɔvɪsɪaŋ i vɪoŋ*)

ПРА ЗЯМЛЮ І ВАДУ

14. Адзін кажа – пабяжым, другі кажа – паляжым,
трэці кажа – паківаемся.
(*ʃakʲa, kʲatɪŋ, ʃakʲot*)
15. Адно бяжыць, другое ляжыць,
а каб усталі, то да неба б дасталі.
(*vɪoŋ i vɪvɪʃu*)
16. Баран ляжыць – на ім воўна дрыжыць.
(*vɪvɪʃu*)
17. Вакол вада, а з піццём бяда.
Хто адгадае, дзе так бывае?
(*ʃloŋ vɪ*)
18. Два браты ў вадзе глядзяцца,
а разам не сыходзяцца.
(*ʃakʲi vɪvɪʃu vɪvɪʃu*)
19. Колькі ў небе зорчак,
столькі на зямлі дзірачак.
(*ʃakʲi vɪvɪʃu*)
20. Конь бяжыць, а яго шкура ляжыць.
(*ʃakʲi vɪvɪʃu vɪvɪʃu*)
21. Ляжыць Кася, на ўвесь свет расцяглася,
а каб устала, то да неба б дастала.
(*ʃakʲi vɪvɪʃu*)

22. Ляжыць страла пасярод сяла,
да кожнай каморы ёсць падборы.

(Dəpəhə, s'ciəzki)

23. Па моры імчыцца, пад ветрам гуляе,
да берага дойдзе – адразу знікае.

(vɪhəlu)

24. Усіх корміць, а сама есці не просіць.

(vɪʃvɪz)

25. Цякло, цякло і лягло пад шкло.

(pəɫ i vɪvʃ)

26. Што бяжыць без повада? Што гарыць
без полымя? Што сіняе не сінена?

(vɔdɐi 'vsiəs 'vɐnə)

ПРА З'ЯВЫ ПРЫРОДЫ

27. Адзін лье, другі п'е, трэці расце.

(Dəzdz, z'vɪhɪa, tɐvə)

28. Бегла ліска каля лесу блізка,
ні сцежкі, ні дарожкі, толькі залатыя рожкі.

(Məlɪkə)

29. Без голасу, а вые, без рук, а абрусы сцеле.

(vɪs'vɪvz)

30. Гукнеш – адгукаецца, а ад людзей хаваецца.

(vɪhə)

31. Днём акно разбіта, а за ноч устаўлена.

(s'vɪvɪd n pəɫ)

32. Ішла паненка ўначы, пагубляла ключы;
сонца ўстала – ключы ўкрала.

(vɪvʃ)

33. Ляціць, а не птушка, вые, а не звяружка –
што за жывёла такая?
Будзе хітры, хто згадае.

(vɪs'vɪv)

34. Ляціць – маўчыць, ляжыць – маўчыць,
а як памрэ, дык зараве.

(vɪvʃ)

35. Мяцеш, мяцеш – не вымецеш,
грабеш, грабеш – не выграбеш,
пара прыйдзе – сам выйдзе.

(vɪvʃ)

36. На агні не гарыць, у вадзе не тоне,
на саломе не шасціць.

(vɪvʃ)

37. На гары грукаюць, а ўнізе слухаюць.

(vɪvʃ)

38. На дварэ гарою, а ў хаце вадою.

(vɪvʃ)

39. Не бразгае дзвярыма, у вокны не грукоча,
а ў хату зойдзе, калі захоча.

(vɪvʃ)

40. Па саломе ходзіць – не чуваць,
па пяску ходзіць – слядоў не знаць.

(vɪvʃ)

41. Рассыпаўся гарох на сто дарог.

(vɪvʃ)

42. Рук і ног не мае, а дзверы адчыняе.

(vɪvʃ)

43. Рыкнўў вол на сто сёл, на сто рэчак,
на сто печак, на сто камянёў.

(vɪvʃ)

44. Футра бела ўвесь свет адзела.

(yʌɪuʂ)

45. Хоць ён побач ідзе, а рукамі не возьмеш.

(uʌɪɔ)

46. Хоць зубоў не мае, а балюча кусае.

(zouɪuʂ)

47. Цераз палі, цераз лугі спусціліся канцы дугі.

(vʌɪɔɪsɪuʂ)

48. Як ляцеў, то зіхацеў,
а як ўпаў, то чорны стаў.

(zɪɪzɔɔ)

ПРА ЧАС І ПОРЫ ГОДА

49. Брат да сястры ідзе ў госці,
а сястра хаваецца.

(zou i uʌɪzɔɔ)

50. Гаспадар багаты, ды смутны;
гаспадыня белая, ды бедная.

(vʌɪz uʌɪsɔɔ)

51. Махнула птушка крылом,
накрыла ўвесь свет радном.

(zɔu)

52. Не чуваць яго і не відаць яго, а бяжыць –
не здагоніш.

(svɔ)

53. Паня краскамі багата,
а пан – з пірагамі ў хату.

(uʌɪsɔɔ vʌɪsɪuʂ)

54. Прыйшла чорна маці – усіх паклала спаці.

(zɔu)

55. Пяцьдзясят дзве галіцы, дванаццаць галубоў;
хто розум мае, той адгадае.

(ʌɪzɪɔ u ʌvʌɪsɪuʂ i uʌɪɔɔ)

56. Стаіць дом на дванаццаць вакон,
а на тыя вакны па чатыры паны,
а ў тых паноў па сем сыноў.

(uʌɪ uʌɪɔ ʌvʌɪsɪuʂ ʌɪuʂ)

57. Стаіць дуб, на тым дубе дванаццаць галіц;
хто адгадае, той будзе добры малец.

(ʌvʌɪsɪuʂ ʌɪuʂ)

58. У адной маці дваццаць чатыры дзіцяці.

(ʌvʌɪzɪuʂ uʌɪuʂ)

59. Чорнае сукно ўлезла ў вакно.

(zɔu)

60. Чорная карова ўсіх людзей збарола,
а белая ўстала – усіх пападымала.

(uʌɪzɪuʂ i zɔu)

61. Чорная чарнява ўвесь лес паламала,
белая бялява ўвесь лес пападымала.

(uʌɪzɪuʂ i zɔu)

62. Шэрае сукно лезе ў вакно.

(ʌɪuʂvʌɪuʂ)

ПРА РАСЛІННЫ СВЕТА

63. Вісіць – зялёны, ляціць – жоўты,
ляжыць – чорны.

(vʌɪɔ)

64. Вырас куст, у кусце домікі,
а ў доміках дзеткі; павеяў вецер –
домікі разваліліся, а дзеткі пакаціліся.

(uʌɪsɔɔ)

89. 3-пад куста шыпуля, за нагу шчыпуля.

(Hádzivka)

90. Ішоў тота каля плота,
пытаўся ў цяпы: “Ці дома ляпа?”

(Vouk, kot, sabaka)

91. Крылы ёсць – ды не лятае,
ног няма – ды не дагоніш.

 $(vq\mathcal{Y})$

92. Ляцеў птах цераз папоў дах,
сеў на варотах у чырвоных ботах.

(Busiel)

93. Ляціць – вые, сядзе – рые.

 (Znk)

94. Ляціць птах на доўгіх нагах,
хто яго заб'е – сваю кроў пральє.

(Kamar)

95. На тым свеце жывы, а на гэтым мёртвы.

 $(vq\mathcal{Y})$

96. Не каваль, а з кляшчамі.

 (Rak)

97. Не рыба, а плаває, не конь, а ходзіць,
не піла, а рэжа.

(Babior)

98. Паўзун паўзе, іголки вязе.

(Vozok)

99. Сямсот муляроў змуравалі царкву без вуглоў.

(Murašnik)

100. Спераду шыльца, ззаду вільца,
наверсе чорнае сукно, падыспадам
белае палатно.

(Lastaṅka)

101. Стаїць баран у полі, просіць долі:
“Дайце долю, над усімі волю!”

(You)

102. У краўца іголак сотня, але ніткі аніводнай.

(Vozyk)

103. Удзень спіць, а ўначы крычыць.

(Sava)

104. Хоць малы ён – з кулак, ды не возьмеш аніяк.

(702)

105. Цэлы дзень лятае, усім назаліае,
а ноч настане – тады перастане.

 $(\mathcal{M}uch a)$

106. Шапачка маленькая, камізэлька нятканая,
каптанік рабенькі, ды ходзіць босенькі.

(Verabie)

107. Што гэта: ідзе ў лазню чорна,
а з лазні чырвона?

 (Rak)

108. Шэсьц ног, ды без капытоў, ёсьц рог,
ды нікога не бароў, чуеш рык, ды не бык.

(Zur-Name)

ПРА СВОЙСКУЮ ЖЫВЁЛУ

109. Балабонь бяжыць, на ім лес дрыжыць.

(Avec ça, vous)

110. Бѣлая, якъ снѣгъ, надъзѣмута, якъ мехъ; да дому іде,
якъ жарабецъ ірзе.

 $(\mathfrak{H}n\mathcal{H})$

111. З барадою, а не стары; з рагамі, а не бык;
дояць, а не карова.

 (vza)

112. І сваё дзіця накарміла, і пра чужых не забыла.
(vɒɒɒɒʎ)

113. Каля бочкі качаюцца клубочкі.
(kɒɒɒɒɒɒɒ i ɒɒɒɒɒɒɒ)

114. Каля бруха – завіруха,
каля дзірачкі – кірмаш.
(kɒɒɒɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ)

115. Лёг вусаты – устаў гарбаты.
(ɒɒʎ)

116. Ляжыць пад ганкам, хвост абаранкам.
(ɒɒɒɒɒɒɒ)

117. Ляцела пава, на камяні пала, камяні
разбіла – мёртвых пабудзіла, мёртвыя
ўсталі – у дудачкі зайгралі.
(kɒɒɒɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ)

118. Маленькія лапкі, на лапках драпкі,
ціхенька ступае, паненак разганяе.
(ɒɒʎ)

119. Нарадзіўся прарок з белага каменя,
з жоўтага воску; стаў прарок праракаці –
сталі людзі дзверы адчыняці.
(ʔɒɒɒɒɒɒɒ ɒɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ)

120. Па хаце ходзіць, шастом водзіць.
(ɒɒʎ)

121. Пані бела, пышна, на лапатах выйшла;
рогам есць і рогам п'е –
адгадайце, хто то е?
(ɒɒɒ)

122. Пасярод двара стаіць гара: спераду вілы,
ззаду мятла.
(vɒɒɒɒʎ)

123. Сямсот сарочак, сямсот намётак, а падзьме
вечер – відаць цела, хоць і адзежа цэла.
(vɒɒɒɒʎ)

124. У вадзе купаўся, ды сухім застаўся.
(ɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ)

125. У нашай каваліхі сабакі дужа ліхі –
ні адбіцца, ні адбараніцца.
(kɒɒɒɒ)

126. У рагулі – чатыры кулі,
а ў брыкулі – дзве кулі.
(ɒɒɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ)

127. У цёмнай каморачцы сядзяць каровачкі,
вяжуць вязаначкі – ні вузла, ні пятлі.
(kɒɒɒɒ)

128. Ходзіць князь па градзе, два бліны ў барадзе.
(ɒɒɒɒɒ)

ПРА ЧАЛАВЕКА

129. Адзін голасна чытае, двое ў кніжку паглядае,
двое трэціх слухае, а чацвёрты нюхае.
(ɒɒɒ ʔɒɒɒ ʔɒɒɒ ʔɒɒ)

130. Адзін на лаўцы, а два пад лаўкай.
(ɒɒɒ ɒɒɒɒɒ i ʔɒɒɒɒɒ)

131. Два браты цераз дарогу сядзяць,
адзін на аднаго не глядзяць.
(kɒɒɒ)

132. Дзесяць братоў у дзве шкуры адзетыя.
(ɒɒɒɒɒɒɒɒ i ɒɒɒ)

133. За беленькім бярэзнічкам мядзведзь ляжыць.
(ɒɒɒɒɒɒ ʔɒɒɒɒɒ)

134. За сцяною касцяною талалайчык брэша.

(ʎʎzɐf ʎɔnʒ)

135. Круглае, пукатае, навакол калматае;
як прыйдзе бяда – паліецца вада.

(ʎzouʃ ʋʎoʎ)

136. Лес, палянка, горбік, ямка –
хто розум мае, той адгадае.

(ʎol ʃou ˈgoʎ ʎɐʎɐʎ)

137. Маленькае, кругленькае, да неба дакінеш,
а цераз хату не перакінеш.

(ʋʎoʎ)

138. Між двух свяціл – я пасярэдзіне адзін.

(soʎ)

139. Між пяці бочак залаты вяночак.

(ʎɐnoʎɐʎɐʎ ʎɐʎɐʎ)

140. На гары гай, пад гаем маргай, пад маргаем
шмаргай, пад шмаргаем хапай.

(ʎol ʃou ʎɔol ˈmarʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ)

141. На кожным чаты́рнічку
па пяць пяцёрнічкаў.

(ʎɐʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ)

142. Па баках бела, а ў сяродзіне чорна,
як бяда запячэ, то вада пацячэ.

(ʎzouʃ ʋʎoʎ)

143. Пасярод балота ляжыць калода –
не гніе, не сохне.

(ʎʎzɐf)

144. Поўны падпечак белых авечак.

(ʎɐol ʎ ʎɔnʒ)

145. Поўны хлявец белых авец,
а між тых авец – чырвоны баранец.

(ʎʎzɐf ʎ ʎɔnʒ ˈɔʎ)

146. Руплівы работнічак цэлы век працаваў;
адзін раз перастаў – і наvekі прапаў.

(ɐʎʎɐʎ)

147. Тысячы над намі дагары нагамі.

(ˈtʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ)

148. У чатырох матак па пяць хлапчанытак,
а імя ўсім – адно.

(ʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ)

149. Што за жывіна: ззаду жылот,
а спераду спіна?

(ʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ)

150. Як у вас, так у нас – поўна дзежачка каўбас.

(ʎɐʎɐʎ ʎɐ ʎɐʎɐʎ)

ПРА ТРАДЫЦЫЙНЫЯ ЗАНЯТКІ ЧАЛАВЕКА

151. Адну казу маю
і тую штодня за хвост падымаю.

(ʎɐʎɐʎ ʎ ʎɐʎɐʎ)

152. Без крылаў ляціць, без голасу свішча.

(ʎɐʎɐʎ)

153. З зямлі радзіўся, у агні хрысціўся,
быў на кружары, быў на пажары.

(ʎɐʎɐʎ ʎɐʎɐʎ)

154. Ішоў з двара – бачыў звяра:
шэсць ног, адзін хвост, дзве галавы.

(ʎɐʎɐʎ ʎ ʎɐʎɐʎ)

155. Лезу-лезу па жалезу,
куды захачу – туды й палячу.

(ʎɐʎɐʎ ʎ ʎɐʎɐʎ)

ПРА ТРАНСПАРТ

244. Брат брата гоніць і ніколі не дагоніць.
(kjoX)
245. Бягуць два панічыкі, задраўшы лычыкі;
бягуць і масла ядуць.
(yajus 'ivS)
246. Еду па раўнядзі, ад смерці на тры пядзі,
пад нагамі неба.
(vrra 'uajloʒ)
247. Еду, еду – ні дарогі, ні следу,
конь без хваста, пуга без свіста.
(ojsvra 'uajloʒ)
248. Ехаў крутанос, даў нямку ў нос;
нямко маўчыць, а крутанос далей імчыць.
(uajvav 'vjoX)
249. Імчыць конь, вочы – агонь,
а як не наесца – не зрушыш з месца.
(jivvavvav)
250. Ляжыць вол на баку, глядзіць на раку.
(ajvavvav vi uajloʒ)
251. Ляцелі тры галіцы, селі на мяліцы,
сталі кукаваць. Першая: “Мне лета летаваць”.
Другая: “Мне зіму зімаваць”.
А трэцяя: “Мне ўсё роўна”.
(vjo 'ivS 'ksoivvX)
252. На адным паваду сто коней павяду.
(kjd 'vavvav)
253. Ні рыба, ні звер, а жыве на вадзе;
даўней і цяпер з ёй вайну вядзе.
(klov vi jivvav)

254. Пабеглі ў лясок, задраўшы насок.
(ivS)
255. Прыйшоў хтось, узяў штось;
пайшоў бы шукаці, ды дарогі не знаці.
(uajloʒ 'uajvav)
256. Чатыры чатыраначкі пабеглі ў паляначкі:
дзве ўцякаюць, а дзве даганяюць.
(kjoX)

ІНШЫЯ

257. Аб камень стукнеш – не разаб'ецца,
на ваду пусціш – расплывецца.
(vavvav)
258. Без душы, без цела сто міль ляцела.
(vavvavvav)
259. Без крылаў, без чэрава,
ляціць выпэй за дзерава.
(vjo)
260. Белае поле, чорнае семя; хто яго сее,
той разумее.
(vavvav 'vavvav)
261. Закінуў за мора – і там гавора.
(vjo)
262. Каля носа ўецца, а ў рукі не даецца.
(vavvav)
263. Кінуць то кінеш,
а цераз хату не перакінеш.
(vavvav 'vavvav)
264. Кожнаму трэба, а ніхто сам сабе не робіць.
(vavvav)

265. Крылаў не маю, а хутка лятаю,
сам мяне выпусціш, ды потым не зловіш.

(vnoʲS)

266. Ні вачэй, ні вушэй, а водзіць людзей.

(liX)

267. Росту малога, стану пякнога,
хто яго мае – усё атрымае.

(kʲsoʲH)

268. Стаяць кійкі, а цераз тыя кійкі –
доўгія шнуркі.

(kʲpʲaʲid i kʲdʲɪS)

269. Сяло заселена, а пеўні не пяюць
і людзі не ўстаюць.

(Moliʲki)

270. Уранку на чатырох, удзень на дзвюх,
а ўвечары на трох.

(ʦʲastʲastʲa, stʲastʲa, vʲastʲastʲa)

271. Харомы нізкія, суседзі блізкія,
разам жывуць, а ў госці не ідуць.

(Moliʲki i kʲdʲoʲzʲoʲzʲi)

272. Хто гэта людзей у касцёл склікае,
а сам у касцёле не бывае?

(uonʲZ)

273. Што гэта такое, скажы мне шчэра,
што з чалавека зрабіць можа звер?

(vʲuʲmʲH)

274. Што любіш – не купіш, а чаго не любіш –
не прадасі.

(Mʲalʲadoʲsʲ stʲastʲa)

АДГАДКІ

1. Неба ўначы і ўдзень

2. Неба

3. Месяц

4. Зоркі

5. Сонца

6. Месяц на небе

7. Месяц, зоркі

8. Неба, зоркі, месяц

9. Хмара

10. Сонца

11. Сонца, воблака

12. Сонца

13. Сонца і месяц

14. Рака, камень, чарот

15. Рака і дарога

16. Дрыгва

17. На моры

18. Рачныя берагі

19. Іржышча

20. Рака пад лёдам

21. Дарога

22. Дарога, сцежкі

23. Хваля

24. Зямля

25. Рака і лёд

26. Вада, сонца, неба

27. Дождж, зямля, трава

28. Маланка

29. Завіруха

30. Рэха

31. Лёд у палонцы

32. Раса

33. Вецер

34. Снег

35. Цень

36. Цень

37. Гром

38. Снег

39. Святло

40. Цень

41. Град

42. Вецер

43. Гром

44. Снег

45. Цень

46. Мароз

47. Вясёлка

48. Дождж

49. Дзень і ноч

50. Восень, зіма

51. Ноч

52. Час

53. Вясна, восень

54. Ноч

55. Тыдні і месяцы ў годзе

56. Год, месяцы, тыдні,
дні

57. Год, месяцы

58. Суткі, гадзіны

59. Ноч

60. Ноч і дзень

61. Ноч і дзень

62. Світанне

63. Ліст

64. Гарох

65. Лісцевыя дрэва

66. Капуста

67. Жолуд

68. Каштаны. Арэхі

69. Агурок

70. Крапіва

71. Гарбуз

72. Макаўка

73. Дрэва

74. Чарот

75. Грыб

76. Бяроза

77. Суніцы

78. Цыбуля

79. Лісцевыя
і ігліцавыя дрэвы

80. Грыб

81. Вішня

82. Вужака

83. Гняздо

84. Павуціна

85. Бусел

86. Птушка

87. Воўк

88. Зязюля

89. Гадзюка

90. Воўк, кот, сабака

91. Рыба

92. Бусел

93. Жук

94. Камар

95. Рыба

96. Рак

97. Бабёр

98. Вожык

99. Мурашнік

100. Ластаўка

101. Воўк

102. Вожык

103. Сава

104. Вожык	140. Валасы на галаве,
вочы, нос, рот	170. Жорны, мука	206. Лямпачка	230. Тры пальцы, лыжка,
рот	251. Калёсы, сані, конь
105. Муха	141. Пальцы на руках
і нагах	171. Студня з вочапам	207. Попел і вуголле	231. Сям'я з лыжкамі
вакол місы	252. Віціна, плыт
106. Верабей	142. Вока, слёзы	172. Іголка з ніткай	208. Жар у пячурцы	232. Зубы, язык,
страўнік	253. Карабель на моры
107. Рак	143. Язык	173. Качарга і вуголле	209. Гаршчок	233. Яйка	254. Сані
108. Жук-насарог	144. Зубы ў роце	174. Почапка, вядро
з вадой	210. Гаршчок, вілкі	234. Цыбуля	255. Чалавек, човен
109. Авечка, воўна	145. Рот, зубы і язык	175. Сякера	211. Парасон	235. Язык і зубы	256. Колы
110. Гусь	146. Сэрца	176. Іголка	212. Чыгун на жары	236. Едакі з лыжкамі
над міскамі	257. Папера
111. Каза	147. Валасы на галаве	177. Вятрак	213. Свечка	237. Лыжка	258. Тэлеграма
112. Карова	148. Пальцы на руках
і нагах	178. Серп	214. Клубок	238. Стол, абрус,
чорны хлеб	259. Дым
113. Свіння і парасяты	149. Лытка, галёнка	179. Жорны	215. Бярозавы венік	239. Яйка	260. Папера, літары
114. Вулей, пчолы	150. Жывот, кішкі	180. Вядро ў студні	216. Калыска	240. Арэх	261. Ліст
115. Кот	151. Засланка
ў печы	181. Калода секчы дровы	217. Скрыпка	241. Яйка, жаўток і бялок	262. Пах
116. Сабака	152. Куля	182. Вятрак	218. Гадзіннік	242. Матчына малако	263. Птушынае пяро
117. Курыца, яйкі,
пыляняты	153. Гліняны гаршчок	183. Венік	219. Пояс, дзяга	243. Соль	264. Труна
118. Кот	154. Конь з вершнікам	184. Калаўрот	220. Куфар з пасагам	244. Колы	265. Слова
119. Певень, яйка	155. Чалавек садзіцца
на каня	185. Венік	221. Ложак	245. Сані, снег	266. Кій
120. Кот	156. Сенажаць, стагі	186. Піла	222. Ножкі стала,
стальніца	246. Човен, вада	267. Грошы
121. Гусь	157. Жніво, воўк, дзіця,
конь, сабака	187. Свядзёлак	223. Агонь, палена	247. Човен, вясло	268. Слупы і правады
122. Карова	158. Рыбакі, рыба, вада,
сетка	188. Шчотка	224. Люстэрка	248. Кола, камень	269. Могілка
123. Курыца	159. Куля, звер	189. Дуга	225. Мяч	249. Аўтамабіль	270. Дзяцінства, сталасць,
старасць
124. Качка. Гусь	160. Каса, трава, копы	190. Пуга	226. Лыжка	250. Човен на беразе	271. Могілка, нябожчыкі
125. Пчолы	161. Каваль каля горна
зімою	191. Каса, мянташка	227. Яйка		272. Звон
126. Карова, кабыла	162. Сноп	192. Гадзіннік	228. Лыжка, зубы, язык		273. Гарэлка
127. Пчолы	163. Рыба ў нераце	193. Дзверы і клямка	229. Скаварада, подмазка,
грачанік		274. Маладосць, старасць
128. Певень	164. Вулей, пчолы	194. Боты			
129. Рот, вочы, вушы, нос	165. Рыбацкая сетка	195. Печ, дровы			
130. Чалавек і яго ногі	166. Воз, снапы, гумно	196. Агонь, паднябенне
ў печы			
131. Вочы	167. Вуда, рыба, луска	197. Клубок			
132. Рукі ў пальчатках	168. Сякера за поясам
дрывасека	198. Аловак			
133. Язык за зубамі	169. Іголка і нітка	199. Ложак			
134. Зубы, язык		200. Печ, агонь, дым			
135. Вока, слёзы		201. Стол			
136. Валасы, лоб, нос, рот		202. Комін			
137. Вока		203. Дым з коміна			
138. Нос		204. Замок			
139. Пальцы, пярсцёнак		205. Гадзіннік			

ЗМЕСТ

Ад укладальніка	3
Пра неба	4
Пра зямлю і ваду	5
Пра з'явы прыроды	6
Пра час і поры года	8
Пра раслінны свет	9
Пра жывёльны свет	11
Пра свойскую жывёлу	13
Пра чалавека	15
Пра традыцыйныя заняткі чалавека	17
Пра традыцыйныя прылады працы	19
Пра хату і розныя рэчы ў ёй	21
Пра яду і харчаванне	24
Пра транспарт	26
Іншыя	27
Адгадкі	29

Літаратурна-мастацкае выданне

Хто адгадае?

Беларускія народныя загадкі

Укладальнік **Санько** Зьміцер

Рэдактар *Данута Губіч*. Мастацкае афармленне *Віталь Катовіч*.
Набор *Міхаліна Санько*. Кампутарнае шыхтаванне *Уладзя Бурымская*.
Карэктар *Марыя Кавальчук*. Тэхнічны рэдактар *Алесь Дрыбін*

Падпісана да друку 28.04.17. Фармат 60×90 $\frac{1}{16}$. Папера крэйдаваная. Друк афсетны.
Гарнітуры SchoolBook, Monotype Corsiva. Ум. друк. арк. 2,0. Ул.-выд. арк. 1,5.
Наклад 1000 паас. Замова № 2715.

НВК "Тэхналогія". Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюдніка друкаваных выданняў № 1/379 ад 01.07.14.
Вул. Ляўкова, 19, 220007, Мінск. Тэл./факс (017) 327-19-40. E-mail: technalohija@gmail.com

Паліграфічнае выкананне: УП «Данарыт». Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка друкаваных выданняў № 2/108 ад 07.04.2014.
Вул. Кастрычніцкая, 25, 220030, Мінск. Тэл. (017) 389-73-00. www.donarit.com

Зьміцер Санько

Мовазнавец, выдавец. Аўтар кніг “Малы руска-беларускі слоўнік прыказак, прымавак і фразем” (Менск, 1991), “А як па-беларуску? Прыказкі, прымаўкі, фраземы”, “125 папулярных выслоўяў” (Менск, 2016). Супольнік Працоўнай групы для ўнармавання беларускага класічнага правапісу (“Беларускі клясычны правапіс: Збор правілаў. Сучасная нармалізацыя”. Вільня; Менск, 2005).

Укладальнік кніг “Маленькі маскоўска-беларускі (крывіцкі) слоўнічак фразеолёгічны і прыказкаў ды прывітаньні, зычэньні і інш.” Я. Станкевіча (пры ўчасьці Ант. Адамовіча) (Менск, 1992), “Русіфікацыя беларускай мовы ў БССР і супраціў русіфікацыйнаму працэсу” С. Станкевіча (1994).

Выдавец факсіміль газет “Наша Доля” (1906 г.), “Наша Ніва” (1906–1915, 1920 гг.), “Падручнага расійска-крыўскага (беларускага) слоўніка” В. Ластоўскага (1924 г.).

Узнагароджаны медалём Францішка Скарыны (1990), лаўрэат літаратурнай прэміі імя Францішка Багушэвіча Беларускага ПЭН-цэнтра (2011).

Тэхналогія

ISBN 978-985-458-280-1

9 789854 582801